

Motion till riksdagen

1989/90:Ub825

av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m)

Budgetfrågor inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde

---

Inledning

I vår partimotion Skolan och lärarna av Carl Bildt m.fl. (m) redovisas den inriktning vi vill ge ett reformprogram för skolan och lärarutbildningen. De förändringar vi föreslår syftar till att skapa en utbildning där kunskaper, färdighetsträning och respekt för den enskilde är självklara utgångspunkter.

Svensk skola förfogar över internationellt sett stora resurser. Samtidigt kan konstateras att de resultat som skolan presterar inte är på den höga nivå som resurserna motiverar.

Skolans kris beror således inte på bristande resurser. Den beror på att pengarna i alltför liten utsträckning satsas på det som är skolans huvuduppgift – att förmedla kunskaper och färdigheter. För att lyckas med detta krävs välutbildade lärare, ändamålsenliga lokaler, god tillgång på bra läromedel och att resurserna i första hand satsas på undervisningen.

Den socialdemokratiska skolpolitiken har inte utformats så att hänsyn tas till elevers olika behov. Krav på förment jämlikhet och centralisering har lett till en omfattande och resursslukande byråkrati. Resurser har slussats från undervisning till andra uppgifter. Bidragen har konstruerats så att kommunerna stimulerats att anslå ytterligare medel för dessa ändamål.

Statsbidragen till skolan bör läggas om. Principen bör vara att skolan får ett anslag för varje elev. Denna ordning öppnar för en ny frihet för föräldrar och elever att själva välja skola och skolform.

Bidragssystemet skall ge skolan och lärarna stor frihet att själva disponera resurserna. För att inte hämma den lokala friheten bör de regler som styr skolans verksamhet minskas radikalt.

Vi har i vår partimotion angående utbildningspolitiken föreslagit att bidragen skall utformas så att de följer eleverna till den skola som elever och föräldrar valt.

Vi anser att de *riktlinjer som bör gälla för skolans styr- och anslagssystem* skall utformas utifrån följande principer:

- * Bidragssystemet skall vara administrativt enkelt och lätt att överblicka.
- * Gränserna mellan vad som skall vara statens respektive kommunernas ansvar skall vara tydliga.
- * Administration och byråkrati skall minimeras så att resurserna i första hand används för den direkta utbildningen.

Våra besparingar har inom utbildningssektorn utformats så att de i första hand innebär minskningar på anslagsposter som avser administrativa delar av verksamheten. Vidare föreslås överföringar i syfte att förstärka den direkta undervisningen.

Enligt vår grundsyn är det möjligt att göra utbildningen bättre med mindre resurser. Vi har i vår partimotion ang. utbildningspolitiken redovisat den inriktning vi vill ge arbetet i skolan. Förslagen innebär i huvudsak följande:

- * Klara mål som sätter kunskaper och färdigheter i centrum.
Målen skall formuleras så att skolans uppgift blir tydlig och möjlig att genomföra.
- * Betyg som redovisar kunskaper och färdigheter i relation till läroplanens krav.
Betyg ger information och stimulans. Antalet betygssteg bör vara fler än fem. Betyg skall första gången ges vid utgången av lågstadiet. Betyg skall kunna kompletteras. Betyg kan användas som urval men andra urvalskriterier skall kunna förekomma vid vissa utbildningar.
- * Ett statsbidrag som följer elevens val av skola.
De resurser den svenska skolan förfogar över står inte i proportion till utbildningsresultaten. Dessa rikliga resurser borde, använda i ett annat mönster, kunna ge ett betydligt bättre resultat.
- * Mindre krångel och färre regler.
För att skolan skall kunna organisera utbildningen på det sätt som bäst leder till att alla elever får goda kunskaper skall antalet regler minskas. Man måste få möjlighet att lokalt bestämma hur man vill arbeta.
- * En tidigare skolstart.
Barn är i sexårsåldern nyfikna, vetgiriga och villiga att lära. Detta bör vara vägledande för innehållet i den verksamhet vi erbjuder dem. Rätt avpassad stimulans i skolan skall syfta till att varje barns möjligheter utvecklas.
- * Ökade möjligheter att välja inriktning och studiekurs efter intresse.
Elevernas förutsättningar att lyckas i sina studier ökar om de kan välja kurs efter eget intresse. Valmöjligheter skall inte begränsas till vissa ämnen utan fördjupning skall kunna förekomma även i ämnen i den ordinarie timplanen. Genom att välja inslag av självstudier ökas möjligheterna till individuella studieprogram.
Skolan skall tillsammans med eleven och föräldrarna fortlöpande upprätta studieplaner för varje elev.
- * En lärarutbildning inriktad på kunskap.
Lärarutbildningen skall liksom fortbildningen av lärare inriktas på att ge goda ämneskunskaper.
Genom goda kunskaper får läraren den säkerhet som leder till att eleverna får en bra undervisning. Goda kunskaper krävs om läraren skall kunna undervisa med engagemang och inte vara hänvisad endast till läroböckernas framställning.
- * En fristående organisation för utvärdering av skolresultaten.
En fristående organisation för utvärdering bör skapas. Det är inte lämpligt att den organisation som ger verksamheten dess förutsättningar också svarar för utvärdering av resultaten.
I det följande redovisar vi de budgetmässiga förändringar vi förordar i förhållande till regeringens förslag:

B1. Skolöverstyrelsen

Från anslaget utgår medel till *löntagarorganisationerna* dels för deras verksamhet med *skolinformatörer*, dels för information om utbildning och rekrytering av handledare för elever på arbetsplatserna.

Vi anser att löntagarorganisationerna kan bedriva verksamheten i önskad omfattning utan bidrag. Vi föreslår att anslagsposten slopas, vilket innebär en minskning med 3 582 000 kronor.

Regeringen föreslår att medel anvisas för att ta fram ett informationsmaterial om läroplanen. Vi har i vår partimotion rörande utbildningspolitiken föreslagit att målen för skolan bör förtydligas. I avvaktan på att denna omarbetning sker bör inga medel anvisas. Besparingen uppgår till 2 miljoner kronor.

B2. Länskolnämnderna

Vi räknar med en fortsatt rationalisering av de administrativa uppgifterna och beräknar därför en besparing på anslaget med 20 miljoner kronor.

B3. Stöd för utveckling av skolväsendet

I anslaget ingår medel för *länskolnämndernas verksamhet för främjande av lokalt utvecklingsarbete*, bidrag till *kommunernas lokala skolutveckling*, till *länskolnämndernas medverkan i skolledarutbildningen* samt till *centralt utvecklingsarbete*.

I enlighet med vad vi ovan redovisat om att satsa på skolans huvuduppgift och om decentralisering till kommuner och skolor föreslår vi att länskolnämndernas roll bör tonas ned.

Vi föreslår därför att anslagen *Länskolnämndernas verksamhet för lokalt utvecklingsarbete* samt *Lokal skolutveckling* avvecklas och att 36.5 miljoner kronor överförs till anslaget *Bidrag till driften av grundskolor m.m.*

Vi föreslår nedan att försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad gymnasieutbildning inte utvidgas. Anslagsposten för centralt utvecklingsarbete kan därför reduceras med 10 miljoner kronor.

B4. Statens institut för läromedel (SIL)

Verksamheten vid statens institut för läromedelsinformation kan begränsas till insatser som avser stöd för utveckling av läromedel för handikappade och för vissa mindre grupper där marknaden inte kan tillgodose efterfrågan. Vi föreslår att anslaget till SIL reduceras med 15 milj.kr.

B7. Forskning inom skolväsendet

Stödet till forskning bör i största möjliga utsträckning vara fritt från statlig styrning. Universiteten skall utan påverkan kunna fullgöra sin kritiska funktion. Vi föreslår mot denna bakgrund att de medel som fördelas via sektorsorgan, dvs. departement och myndigheter, förs direkt till fakultetsanslagen.

Till förevarande anslag föreslår regeringen drygt 20 796 000 kronor. Vi anser att forskning om förskola, grundskola, gymnasieskola och vuxenutbild-

ning gynnas av att resurserna för den på inomvetenskapliga grunder bedrivna samhällsvetenskapliga forskningen ökas. Vi föreslår därför att 15 miljoner kronor överförs till Litt. E. *Forskning och forskarutbildning*.

Mot. 1989/90
Ub825

B8. Fortbildning m.m.

Det finns ett väl dokumenterat samband mellan å ena sidan goda ämneskunskaper hos lärare och å andra sidan trygghet och framgång i lärarrollen. Eller med vanligt språkbruk; kunniga lärare trivs i arbetet och håller bra lektioner.

Detta erkännande av kunskapernas betydelse för att få en bra undervisning hade kanske kunnat anas även utan forskning. Tyvärr tycks inte dessa rätt självklara rön väcka något intresse hos dem som har ansvar för lärarutbildning eller fortbildning.

Regeringen föreslår att 35 milj.kr. bör anvisas för att trygga behovet av behöriga lärare. Bland möjliga åtgärder föreslås "oex-utbildning", kompletteringsutbildning samt reaktiveringskurser.

Vi anser att föreslagna åtgärder kan vara rimliga endast under förutsättning att de syftar till att ge de blivande lärarna full ämneskompetens och pedagogisk kompetens. Vi anser att riksdagen bör uttala att all fortbildning av lärare skall inriktas på ämnesfördjupning och kvalitet.

För att understryka detta krav föreslår vi att ytterligare 100 milj.kr. anvisas för *ämnesinriktad fortbildning*.

Medel för lärares fortbildning redovisas under en rad skilda anslag i budgetpropositionen. Detta skapar oklarhet om vilka resurser som faktiskt står till buds och bidrar till oklara ansvarsförhållanden. Vi föreslår att dessa resurser samlas under anslaget B8. samt att även den fortbildning som bekostas med *dessa medel skall ha en klar ämnesinriktning och syfta till fördjupade kunskaper*.

Till förevarande anslag *Fortbildning m.m.* överförs:

- 10 miljoner kronor för fortbildning med internationell inriktning från anslaget B2. *Länsskolnämnderna*,
- 58,3 miljoner kronor från den del som avser *Kompletteringsutbildning* under anslaget B11.,
- 255 miljoner kronor från den del av beloppet för *Lokal skolutveckling* som avser fortbildning under anslaget B11.,

Anslaget B8., som i regeringens förslag uppgår till cirka 100 miljoner kronor, kommer med våra förslag att öka med 423,3 miljoner kronor till sammanlagt 525.182.000 kronor.

B10. Särskilda insatser inom skolområdet

I detta anslag har sammanförts medel avseende åtgärder för elever med handikapp, särskild undervisning samt medel för särskilda åtgärder i grundskolan och gymnasieskolan.

Kommuner och skolor bör själva kunna besluta i frågor om fördelning av resurser för elever som behöver särskilt stöd. Vi anser att en mindre del av resurserna för stöd av handikappade elever bör fördelas av länskolnämnden efter kommunernas skiftande behov.

I övrigt bör kommunerna själva disponera resurserna för de insatser man lokalt finner mest angelägna. Vi föreslår således att 320 miljoner kronor överförs till den undervisningsbundna delen av förstärkningsresursen under anslagsposten *Bidrag till driften av grundskolor m.m.*

Vi föreslår vidare att anslaget B10, benämns "*Regionala åtgärder för elever med handikapp*". Det skall användas till berörda länskolnämnders insatser för barn och ungdomar med olika former av handikapp inom det allmänna skolväsendet. Vi beräknar 29.180.000 kronor för detta ändamål.

B11. Bidrag till driften av grundskolor m.m.

Vi har tidigare redovisat att vi anser att skolans resurser skall koncentreras på att ge alla elever goda kunskaper och färdigheter. Vi föreslår därför att den del av den s.k. förstärkningsresursen som *avser undervisning ökas med 822,5 milj.kr.* och att ökningen finansieras enligt våra förslag.

Regeringen föreslår i årets budgetproposition att vissa anslag för olika ändamål sammanförs till ett anslag benämnt *Särskilda utvecklingsinsatser*. För ändamålet anvisar regeringen 66 miljoner kronor som skall fördelas av länskolnämnderna.

De anslag som förts samman är bidragen för *utvecklingsarbete rörande den icke timplanebundna delen av skoldagen*, för *kulturverksamhet i skolan* och det särskilda bidraget för *lokalt utvecklingsarbete på mellanstadiet och högstadiet*. Vidare föreslås att medel i fortsättningen även skall kunna användas för *samverkan mellan skola och skolbarnsomsorg*.

Vi anser att dessa riktade bidrag är ett uttryck för en felaktig skolpolitik. Behovet av särskilda insatser kommer att öka så länge den socialdemokratiska skolpolitiken får fortsätta. Vår utgångspunkt är en annan. Genom att skolans resurser satsas på undervisningen kommer behovet av särskilda insatser att minska. Vi avvisar därför regeringens förslag om att anvisa 66 miljoner kronor för *särskilda utvecklingsinsatser* och överför beloppet till den del av förstärkningsresursen som *avser undervisning*.

Av den s.k. förstärkningsresursen skall enligt nuvarande regler ca 80 procent användas för undervisning medan resterande 20 procent används till andra insatser under skoldagen. Vi föreslår att *den icke undervisningsbundna delen av förstärkningsresursen* minskas med 500 milj.kr. och att beloppet överförs till andra uppgifter.

För *kompletteringsutbildning* av lärare vill regeringen anvisa 58,3 miljoner kronor. I de förutsättningar som redovisats för utbildningen har angivits att kommunerna förutsätts bidra genom att för detta ändamål ianspråkta resurser för lokalt utvecklingsarbete.

Vi anser inte att den planerade fortbildningen har rätt inriktning. De anslag som regeringen vill anvisa för utbildningen bör användas för att stärka och fördjupa lärarnas ämneskompetens. Under förutsättning att utbildningen får av oss angiven inriktning bör föreslaget belopp överföras anslaget *Fortbildning m.m.*

Av bidraget till *lokal skolutveckling* avser 80 procent fortbildning. Vi föreslår att det aktuella beloppet, 255 milj.kr., överförs till anslaget *Fortbildning m.m.*

För undervisning i *hemspråk* och för *stödundervisning i svenska* anvisar regeringen 994 300 000 kr.

Vi föreslår att undervisningen effektiviseras genom att eleverna så långt möjligt sammanförs i större grupper. Vidare bör undervisningen organiseras så att elevernas möjligheter att följa den ordinarie klassens undervisning störs så litet som möjligt.

För barn som kommer till Sverige i tidig ålder eller är födda här förordar vi att hemspråksundervisningen koncentreras till förskole-, låg- och mellanstadietiden. För invandrabarn som kommer hit senare får hemspråksundervisningen anpassas efter de individuella behoven.

Nu gällande bestämmelser för undervisning i hemspråk och stödundervisning i svenska har gällt sedan 1976. Det bör nu vara dags att undersöka om nu gällande regler har lett till de resultat man avsåg nå när reformen beslutades. Vi föreslår därför att en utredning tillsätts med uppgift att utvärdera den s.k. hemspråksreformen samt att lägga fram förslag till förändringar som kan leda till att de invandrade elevernas möjligheter att fungera i det svenska samhället underlättas.

En översyn av reglerna för *hemspråksundervisning* och en förändrad organisation bör på kort sikt kunna ge en besparing på 100 miljoner kronor. Av budgettekniska skäl uppnås den fulla besparingseffekten först nästföljande budgetår. Det av regeringen föreslagna anslaget för hemspråksundervisning och stödundervisning i svenska bör för det kommande budgetåret minskas med 50 miljoner kronor.

B18. Bidrag till driften av gymnasieskolor m.m.

Regeringen föreslår i år en utvidgning av *försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning* med 1 200 platser. Om förslaget går igenom kommer något över 15 procent av de elever som till hösten börjar yrkesinriktad utbildning att ingå i "försöksverksamheten".

Det är då knappast längre korrekt att beskriva utbildningen som försöksverksamhet. Det är snarare fråga om den första fasen i en omläggning och förlängning av den yrkesinriktade utbildningen. Denna omläggning sker utan att riksdagen beretts möjlighet att ta ställning till en över hela linjen treårig gymnasieutbildning. Regeringen har heller inte redovisat kostnaderna för en fullt genomförd reform.

Vi har hävdat, och vidhåller, att all utbildning inte behöver ha samma längd. Vi har också avvisat att alla elever skall ha en gemensam kärna av allmänna ämnen. Vi ställer oss tveksamma till att samtliga som lämnar gymnasiet skall ha allmän behörighet till högskoleutbildning.

Vi anser att utbildningens längd skall anpassas efter de krav yrket ställer. Vi anser att de allmänna ämnena skall väljas så att de utgör ett stöd för den valda yrkesinriktningen. Vi anser slutligen att riksdagen måste få ta ställning till kostnaderna innan beslut om en ny utbildning kan tas.

Den nu pågående försöksverksamheten har startats under former som gör att värdet av den utvärdering som pågår kan ifrågasättas. Vad vi med bestämdhet vet är att en omläggning kommer att kosta miljardbelopp. Vi beräknade för vår del vid starten dessa kostnader till 3-4 miljarder kronor. Ef-

ter att ha tagit del av de uppgifter som nu flyter in kan vi lugnt räkna med att siffran kommer att ligga över 10 miljarder kronor – troligen nära 15!

Vi kan under dessa förutsättningar inte acceptera en utvidgad försöksverksamhet. Vi avslår utökningen med 1.200 platser vilket leder till ett minskat medelsbehov av 10 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att 3 miljoner kronor anvisas för *information om förändringen av gymnasieskolan*. Vi anser att beslut om en förändring av gymnasieskolan skall föregå de särskilda informationsinsatserna och avvisar förslaget.

Regeringen föreslår att den *gymnasiala lärlingsutbildningen* får ett lägre belopp vilket skulle vara en anpassning till efterfrågan. Med den bristande information som gällt för denna form av utbildning är det inte förvånande att utbildningen inte fått så många sökande.

Det är emellertid enligt vår mening fel att minska omfattningen av lärlingsutbildning. Utvecklingen borde vara den motsatta. Utbildning för en lång rad yrken kan med fördel bedrivas i form av lärlingsutbildning. Sådan utbildning håller hög kvalitet och lärlingarna är mycket motiverade för utbildningen.

Vi ser lärlingsutbildning som ett reellt alternativ till den traditionellt skolförlagda utbildningen. Vi anser att lärlingsutbildningen bör öka i omfattning och att den skall vara den normala formen för yrkesutbildning när förutsättningarna för detta finns. Vi föreslår att informationen om gymnasial lärlingsutbildning intensifieras och att anslaget för denna form av utbildning ökas med 30 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att för hemspråksundervisning och stödundervisning i svenska anvisas 32,6 respektive 29,8 miljoner kronor. Vi anser att undervisningen på gymnasienivå i första hand bör inriktas på att behärska svenska språket. Om så ej sker riskerar ungdomar med invandrarbakgrund att få svårigheter att inpassa sig i det svenska samhället. Vi föreslår att 35 miljoner kronor anvisas för stödundervisning i svenska och gör en besparing på anslaget med 27,4 miljoner kronor.

B19. Bidrag till kommunernas uppföljningsansvar

Under anslaget lämnas bidrag för åtgärder som syftar till att stöja ungdomar under 18 år som ej deltar i utbildning eller riskerar att gå arbetslösa.

Mot bakgrund av rådande konjunktur och låga arbetslöshet finns enligt vår mening inte behov av insatser i den omfattning regeringen föreslår. Försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad gymnasieutbildning bidrar också till att fler ungdomar blir kvar i skolan en längre tid.

Anslaget bör därför minskas med 30 milj.kr.

B22. Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m.

Vi anser att det är kommunernas uppgift att förse gymnasieskolan med den utrustning som krävs för att bedriva en modern undervisning av hög kvalitet. Vi vill i detta hänseende jämställa gymnasieskolan med grundskolan och föreslår att anslaget avvecklas. Vårt förslag innebär en besparing för staten med 103,2 miljoner kronor.

C1. Bidrag till kommunal utbildning för vuxna

Undervisningen i ungdomsskolan bör så långt som möjligt undgå besparingar. En omdisponering av resurser även för vuxenutbildningen blir därmed av statsfinansiella skäl oundviklig. Vår strävan är emellertid att i största möjliga utsträckning prioritera den kompetensgivande utbildningen.

Det är emellertid enligt vår mening möjligt för den kommunala vuxenutbildningen att åstadkomma besparingar genom en samordning och effektivisering av insatserna.

Vi anser det självklart att grundutbildning för vuxna (grundvux) och möjligheten för alla att skaffa sig grundskolekompetens bör prioriteras inom den kommunala vuxenutbildningen.

Förändringar inom arbetslivet innebär ökade krav på utbildning. Komvux måste organiseras så flexibelt att organisationen kan möta nya krav.

Regeringen aviserar att den under 1991 avser att presentera ett nytt program för vuxenutbildningen. I avvaktan på detta förslag och med hänvisning till vad vi ovan anfört anser vi att en mindre besparing kan ske på detta anslag och föreslår att för kommunal vuxenutbildning anvisas 1.546.586 kronor. Vi förutsätter därvid att minskningen i första hand läggs så att den ej drabbar grundvux eller särvox.

C4. Bidrag till studieförbunden

Studieförbundens verksamhet ingår i vuxenutbildningen. Vi nödgas därför göra omprioriteringar även på detta område. Samtidigt vill vi erinra om att de besparingar vi föreslår på statens budget skall användas till skattesänkningar. Med mer pengar kvar efter skatt kan den enskilde själv bestämma vad han eller hon vill lägga sina pengar på.

Våra förslag till besparingar görs på ett sådant sätt att statens styrning av studieförbundens verksamhet minskar och studieförbunden får jämförbara arbetsvillkor.

Riksdagen styr studieförbundens inriktning genom att *tilläggsbidrag* utgår förutom till studiecirklar i glesbygd samt cirklar med handikappade deltagare även för studier i samhällsinriktade ämnen, svenska och matematik. Vi anser denna styrning av folkbildningsarbetet vara felaktig. Vi föreslår därför att samtliga tilläggsbidrag dras in utom de som berör cirklar med handikappade deltagare eller de som bedrivs i glesbygd.

För att besparingar inte skall drabba verksamhetens kvalitet föreslår vi en minskning av antalet bidragstimmar med det *högre schablonbidraget*.

Studieförbunden har idag möjlighet att arrangera studiecirklar där varje sammankomst innehåller fyra studietimmar. Denna möjlighet är emellertid begränsad genom att inte alla sammankomster i en enskild studiecirkel får ha denna längd. En sådan begränsning fyller ingen funktion, i stället förhindras en ur pedagogisk synvinkel ändamålsenlig organisation av vissa verksamheter.

Vi föreslår att studieförbunden får rätt att organisera *studiecirkelsammankomster om fyra timmar* så länge verksamheten ryms inom den ekonomiska totalram som riksdagen beslutar.

Statsbidraget till *kursplanebundna universitetscirklar* är avskaffat sedan

den 1 juli 1983. Dessa studiecirklar fungerade på ett utmärkt sätt som spridare av akademisk bildning och utbildning. Ledare för dessa cirklar var oftast lärare anställda vid universitet och högskolor. Vi föreslår att kursplanebundna universitetscirklar återigen skall bli bidragsberättigade och att studieförbunden erhåller ett i förhållande till övrig cirkelverksamhet förhöjt bidrag för denna verksamhet.

Vi föreslår att för anslaget *Bidrag till studieförbunden m.m.* anvisas 991 633 000 kr.

Regeringen föreslår att 70 miljoner kronor av vuxenutbildningsavgiften skall användas för att delvis finansiera anslaget *Bidrag till studieförbunden m.m.* Vi yrkar att ytterligare 111 400 000 kronor av dessa medel används på samma sätt. Dessa medel bör tas dels från anslaget *Bidrag till viss central kursverksamhet*, 41 400 000 kr., dels från anslaget *Vuxenstudiestöd m.m.*, 70 milj.kr.

C7. Bidrag till viss central kursverksamhet

Från anslaget finansieras vissa organisationers, bl.a. löntagarorganisationernas, centrala kursverksamhet. Vi anser att organisationerna själva bör svara för sina kostnader. Anslaget bör därför avvecklas.

Regeringen föreslår att 41.400.000 kronor anvisas till denna kursverksamhet. Medlen finansieras via vuxenutbildningsavgiften. Vi föreslår att dessa medel överförs till anslaget *Bidrag till studieförbunden m.m.*

D. Högskola och forskning

Vi har i våra motioner rörande högskolefrågor redovisat vår syn på den högre utbildningens uppgifter och inriktning. Våra förslag syftar bl. a. till att låta inomvetenskapliga bedömningar råda över verksamheten. Högskolorna skall ha större möjligheter att själva disponera sina resurser.

D4. Vissa särskilda utgifter inom högskolan

Under anslaget beräknas bl.a. medel för internationalisering. Regeringen föreslår en ökning av anslaget till universitets- och högskoleämbetets disposition. Ökningen skall bl.a. användas för utveckling av datorsystem för central antagning.

Vi har i våra motioner om högskolepolitiken utvecklat vår syn på central antagning och föreslår att anslaget reduceras med 12 miljoner kronor.

Vi har också i våra motioner redovisat den vikt vi lägger vid att svensk utbildning deltar i det växande internationella samarbetet. Vi föreslår i konsekvens härmed att anslaget för *internationalisering* ökas med 10 miljoner kronor utöver regeringens förslag. För att få en dynamik i fördelningen anser vi att anslaget bör fördelas av UHÄ i samverkan med rektorskonventet.

D6. Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken

Mot. 1989/90
Ub825

Vi avvisar den föreslagna minskningen av utbildningsplatser på ekonomlinjen. För detta ändamål bör riksdagen anvisa 5.4 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

Vi avvisar förslaget att inrätta en kompletterande juristutbildning vid Umeå universitet.

Vi har i vår kommittémotion Vissa frågor rörande den grundläggande högskoleutbildningen av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m) redovisat att en eventuell utbildning för jurister förlagd till Umeå skall ha samma höga kvalitet som den utbildning som bedrivs vid de juridiska fakulteterna. Vi föreslår att utbildningen bedrivs i form av en från Uppsala universitet utlokaliserad utbildning och föreslår att anslaget om 600 000 kr. anvisas Uppsala universitet för detta ändamål.

D8. Utbildning för undervisningsyrken

Vi avvisar den av regeringen föreslagna ökningen av förskollärlinjen med 102 platser utöver UHÅ:s förslag. Det är för närvarande svårt att få sökande till utbildningen.

Vi har i annan motion redovisat vår syn på behovet av alternativ och valmöjlighet inom barnomsorgen. Det är vår övertygelse att den dag alternativen släpps fram kommer långt fler än vad som idag är fallet att vilja arbeta inom barnomsorgen. Detta kommer att påverka såväl rekrytering som viljan att återgå till yrket.

Vi föreslår att anslaget minskas med 2,5 miljoner kronor.

Regeringen begär att få bemyndigande att under budgetperioden öka utbildningen av grundskollärare samt avgöra till vilka enheter utbildningen skall lokaliseras. Vi avvisar denna begäran och hänvisar till vad vi anfört i vår partimotion Skolan och lärarna av Carl Bildt m.fl. (m).

D10. Lokala och individuella linjer samt fristående kurser

Vi har i vår partimotion Skolan och lärarna redovisat våra förslag till ny – på ämnesstudier grundad – lärarutbildning.

Vi föreslår med anledning därav en ökning av förevarande anslag med 30 miljoner kronor. Vi föreslår vidare en förstärkning av anslaget med 50 miljoner kronor.

Vi föreslår att dessa medel disponeras så att antalet utbildningsplatser på fristående kurser ökas med 4 000 samt att resterande belopp används för en allmän kvalitetsförstärkning av de fristående kurserna.

E. Forskning och forskarutbildning

Under anslaget B7. Forskning inom skolväsendet har vi föreslagit att 15 miljoner kronor överförs till de samhällsvetenskapliga fakulteterna. Vårt motiv är att minska de styreffekter som sektorsforskning innebär. I förhållande till regeringen föreslår vi en ökning av anslaget för samhällsvetenskaplig fakultet med 15 miljoner kronor.

F. Studiestöd m.m.

Mot. 1989/90
Ub825

Vi har i vår kommittémotion Studiestöd av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m) redovisat vilken inriktning vi vill ge stödinsatserna för de studerande. Nedan följer de budgetmässiga konsekvenserna av våra förslag.

F3. Studiehjälp m.m.

För att öka möjligheterna att studera utomlands på gymnasienivå föreslår vi att studiehjälp skall utgå i form av studiebidrag och inackorderingstillägg. Vi föreslår att riksdagen för dessa ändamål anvisar 35 milj.kr.

F4. Studiemedel m.m.

För att öka möjligheterna att hålla studieskulder låga genom eget förvärvsarbete t.ex. på ferietid föreslår vi att *fribeloppet avskaffas för heltidsstuderande*. Vi föreslår för detta ändamål 138 miljoner kronor.

F5. Vuxenstudiestöd m.m.

Regeringen föreslår att 1098,8 milj.kr. anslås till *särskilt vuxenstudiestöd* vilket i förhållande till förra året är en ökning med 208,3 milj.kr.

Vi föreslår en större ökning av anslaget till 1169,1 miljoner kronor genom att anslaget ökas med 12 miljoner kronor samt att anslaget för den högre *timersättningen* vid grundutbildning för vuxna, vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda samt grundläggande svenskundervisning 58,3 milj.kr. anvisas under detta anslag. Våra förslag innebär att vi för detta ändamål vill anvisa 70 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

Vad gäller *korttidsstudiestödet* föreslår vi totalt 87 miljoner kronor.

Med hänsyn till det goda konjunkturläget och den därav följande låga arbetslösheten föreslår vi att det särskilda *vuxenstudiestödet för arbetslösa* minskas till 25 milj.kr.

För *uppsökande verksamhet på arbetsplatser* samt för *planering av uppsökande verksamhet* föreslår regeringen sammanlagt 66 milj.kr. Då denna verksamhet nu pågått under en relativt sett lång tid, föreslår vi att anslaget avvecklas. Vi gör därmed en besparing på motsvarande summa.

Sammantaget föreslår vi på anslagen F3, F4. och F5. förändringar som ger en besparing på 70,3 miljoner kronor. Vuxenutbildningsavgiften bör i motsvarande mån föras till anslaget *Bidrag till studieförbunden*.

F6. Timersättning vid vissa vuxenutbildningar

Vi föreslår att anslaget minskas med 58,3 miljoner kronor som förs över till F5. *Särskilt vuxenstudiestöd*.

I2. Utrustning för universitet och högskolor

Vi har i vår kommittémotion Högskoleutbildningen av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m) föreslagit att riksdagen anvisar ett engångsanslag om 500

milj.kr. utöver regeringens förslag i syfte att åstadkomma en förstärkning av anslaget till till Inredning och utrustning av lokaler vid högskoleenheterna m.m.

Mot. 1989/90
Ub825

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att avskaffa det statliga bidraget till löntagarorganisationernas verksamhet med skolinformation,

2. att riksdagen beslutar att avslå de medel som föreslås för information om läroplanen,

3. att riksdagen till Skolöverstyrelsen för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag av 144 114 000 kr.,

4. att riksdagen till Länsskolnämnderna för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag av 148 553 000 kr.,

5. att riksdagen avslår regeringens förslag att till Länsskolnämndernas medverkan i lokalt utvecklingsarbete samt Lokal skolutveckling anvisa 36,5 milj.kr. samt att riksdagen beslutar överföra motsvarande belopp till Bidrag till driften av grundskolor m.m. och den del av förstärkningsresursen som avser undervisning,

6. att riksdagen beslutar att minska delposten Centralt utvecklingsarbete under anslaget Stöd för utveckling av skolväsendet med 10 milj. kr.,

7. att riksdagen till Stöd för utveckling av skolväsendet för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 7 085 000 kr.,

8. att riksdagen till Statens institut för läromedel för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag av 9 986 000 kr.,

9. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1990/91 från anslaget B7. Forskning inom skolväsendet till Litt E. Forskning och forskarutbildning överföra 150 000 000 kr.,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av lärarnas fortbildning,

11. att riksdagen beslutar om överföringar till anslaget Fortbildning m.m. i enlighet med vad i motionen anförts samt att till anslaget för budgetåret 1990/91 anvisa ett reservationsanslag av 525 182 000 kr.,

12. att riksdagen beslutar att från det av regeringen föreslagna anslaget Särskilda insatser inom skolområdet till anslaget Bidrag till driften av grundskolor m.m. överföra 320 milj. kr. till den del av förstärkningsresursen som avser undervisning,

13. att riksdagen beslutar att anslaget B10. erhåller benämningen Regionala åtgärder för elever med handikapp samt att till anslaget för budgetåret 1990/91 anvisa ett reservationsanslag av 29 180 000 kr.,

14. att riksdagen till Bidrag till driften av grundskolor m.m. för den del av förstärkningsresursen som avser undervisning, anvisar 822,5 milj. kr. utöver regeringens förslag samt att anslaget finansieras i enlighet med vad i motionen anförts,

15. att riksdagen beslutar att 66 milj. kr. avseende Särskilda utvecklingsinsatser under anslaget Bidrag till driften av grundskolor m.m. i

stället skall tillföras den del av förstärkningsresursen som avser undervisning.

16. att riksdagen beslutar att under anslaget Bidrag till driften av grundskolor m.m. överföra 400 milj. kr. från den icke undervisningsbundna delen av förstärkningsresursen till den del som avser undervisning samt att till Fortbildning m.m. överföra 100 milj. kr.,

17. att riksdagen beslutar att från anslaget Bidrag till driften av grundskolor m.m. för den del som avser kompletteringsutbildning till anslaget Fortbildning m.m. överföra 66 milj. kr.,

18. att riksdagen beslutar att från anslaget Bidrag till driften av grundskolor m.m. för den del av anslaget för Lokal skolutveckling som avser fortbildning till anslaget Fortbildning m.m. överföra 255 milj. kr.,

19. att riksdagen till Bidrag till driften av grundskolor m.m. för den del som avser undervisning i hemspråk samt stödundervisning i svenska för budgetåret 1990/91 anvisar 894 000 000 kr.,

20. att riksdagen till Bidrag till driften av grundskolor m.m. för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag av 21 260 900 000 kr.,

21. att riksdagen avslår förslaget om utökad försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad gymnasieutbildning och beslutar att anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor minskas med 10 milj. kr.,

22. att riksdagen avslår regeringens förslag att till Bidrag till driften av gymnasieskolor anvisa 3 milj. kr. för information om förändringen av gymnasieskolan,

23. att riksdagen till delposten gymnasial lärlingsutbildning anvisar 30 milj. kr. utöver regeringens förslag,

24. att riksdagen beslutar att undervisningen för invandrare på gymnasienivån inriktas på stödundervisning i svenska samt att för ändamålet anvisa 35 milj. kr.,

25. att riksdagen till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag av 6 230 445 000 kr.,

26. att riksdagen till Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m.m. anvisar ett förslagsanslag av 158 056 000 kr.,

27. att riksdagen beslutar att avskaffa anslaget Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m.,

28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående kommunal utbildning för vuxna samt till Bidrag till kommunal utbildning för vuxna för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag av 1 546 598 000 kr.,

29. att riksdagen beslutar att under anslaget Bidrag till studieförbunden m.m. avskaffa tilläggsbidragen till studiecirklar i samhällsriktade ämnen, matematik och svenska,

30. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om minskning av antalet bidragstimmar med högre schablonbidrag,

31. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om studiecirkelsammanskomsternas längd,

32. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kursplanebundna universitetscirklar,

33. att riksdagen till Bidrag till studieförbunden m.m. för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag av 991 633 000 kr.,

34. att riksdagen godkänner att ytterligare 111 400 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1990/91 används för att delvis finansiera anslaget Bidrag till studieförbunden m.m.,

35. att riksdagen avvisar regeringens förslag att anvisa 41 400 000 kr. till Bidrag till viss central kursverksamhet,

36. att riksdagen beslutar att under anslaget Vissa särskilda utgifter inom högskolan m.m. minska anslaget för administrativt utvecklingsarbete samt för utveckling av datorsystem för den centrala antagningen med 12 milj. kr.,

37. att riksdagen beslutar att under anslaget Vissa särskilda utgifter inom högskolan m.m. för internationalisering anvisa ett i förhållande till regeringens förslag fördubblat anslag av 10 milj. kr.,

38. att riksdagen till Vissa särskilda utgifter inom högskolan m.m. för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 115 060 000 kr.,

39. att riksdagen beslutar att juristutbildning i Umeå organiseras i form av från Uppsala utlokaliserad utbildning samt att 600 000 kr. anvisas Uppsala universitet för detta ändamål,

40. att riksdagen beslutar att antalet platser på förskollärlinjen skall minskas med 102 i förhållande till regeringens förslag,

41. att riksdagen avslår regeringens förslag om bemyndigande att under budgetperioden kunna öka utbildningen av grundskollärare samt besluta om utbildningens lokalisering,

42. att riksdagen till Lokala och individuella linjer samt fristående kurser för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 732 204 000 kr. samt att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hur den föreslagna förstärkningen bör användas,

[att riksdagen till Studiehjälp m.m. för utlandsstudier anvisar 35 000 000 kr. utöver regeringens förslag,¹⁾

[att riksdagen beslutar att avskaffa det s.k. fribeloppet för heltidsstuderande samt till Studiemedel m.m. anvisar 138 000 000 kr. utöver regeringens förslag,¹⁾

[att riksdagen beslutar att anslagen för den högre timersättningen vid grundutbildning för vuxna, vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda samt grundläggande svenskundervisning, sammantaget 58 300 000 kr., anvisas under anslaget F5,¹⁾

[att riksdagen till F5. Korttidsstudiestöd för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 87 000 000 kr.,¹⁾

[att riksdagen till F5. för Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.,¹⁾

[att riksdagen beslutar att anslagsposterna under anslaget F5. Upp-

sökande verksamhet på arbetsplatser samt Planering av uppsökande verksamhet avvecklas,¹⁾

Mot. 1989/90
Ub825

[att riksdagen beslutar godkänna att 1 169 100 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1990/91 används för att finansiera anslaget Särskilt vuxenstudiestöd,¹⁾

[att riksdagen till Vuxenstudiestöd m.m. för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 1 281 100 000 kr.,¹⁾

[att riksdagen beslutar att överföra de besparingar på 70 000 000 kr. som genom föreslagna förändringar erhållits på anslagen F3., F4. och F5. till anslaget Bidrag till studieförbunden m.m.,¹⁾

[att riksdagen till Timersättning vid vissa vuxenutbildningar för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag av 73 400 000 kr.,¹⁾

43. att riksdagen till Inredning och utrustning av lokaler vid högskoleenheterna m.m. för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 946 000 000 kronor.

Stockholm den 25 januari 1990

Ann-Cathrine Haglund (m)

Birgitta Rydle (m)

Birger Hagård (m)

Ulf Melin (m)

Hans Dau (m)

Birgit Henriksson (m)

Rune Rydén (m)

Göran Allmér (m)

Elisabeth Fleetwood (m)